

Nr 140.

Av herrar **Kilbom** och **Samuelsson**, om ändringar i instruktionen för riksdagens justitieombudsman.

Bland dem, som varit i tillfälle att taga del av justitieombudsmannens verksamhet och dennes sätt att behandla inkomna klagoskrifter, råder allmänt den uppfattningen, att denna verksamhet, vad de klagande beträffar, icke på långt när motsvarar deras berättigade krav.

Utav de omkring 450 ärenden, som justitieombudsmannen under föregående år avgjort, har allenast 12 föranlett åtal, vilket utgör icke fullt 3 procent av samtliga ärenden. Denna statistik bör vara belysande för justitieombudsmannens verksamhet.

Det förefaller osannolikt, att en så stor procent av inkomna klagoskrifter, som justitieombudsmannens verksamhet ger vid handen, skulle varit alldeles obefogade.

Justitieombudsmannens statistik i ämbetsberättelsen å sid. 309 är så avfattad, att den för den oinvigde ställer dennes verksamhet i fördelaktigare dager än denna förtjänar.

Vad först angår ärendena i punkt 3, som »på grund därav, att klaganden erhållit gottgörelse eller eljest rättelse vunnits, avskrivits» (48 ärenden), så drager jag i tvivelsmål huruvida någon av klagandena förklarar sig nöjd med den enligt justitieombudsmannens mening vunna gottgörelsen eller rättelsen, eller i övrigt delar justitieombudsmannens uppfattning härom.

Beträffande ärendena i punkt 4, vilka »efter vederbörandes hörande, med eller utan erinran, eljest avskrivits» (196 ärenden), har justitieombudsmannen tydligen här avfordrat vederbörande förklaring. Egendomligt förefaller, att justitieombudsmannen icke även uppgivit huru många av dessa, som föranlett erinran. Dessa senare äro säkerligen få.

Vad slutligen angår punkt 5, ärenden som »efter annorledes verkställd utredning eller utan åtgärd avskrivits» (222 ärenden), så består nog »verkställd utredning» i att någon av justitieombudsmannens tjänstemän i något

enstaka fall telefonledes begärt någon upplysning av den anmälde. Justitieombudsmannen borde hava uppgivit antalet av de ärenden, vari han verkställt utredning, och dem, som utan åtgärd avskrivits.

Gången av ett ärende hos justitieombudsmannen är, att om denne finner att den klagande genom intyg eller andra handlingar styrkt i klagoskriften påstådda oegentligheter, avfordras vederbörande, att inom en tre veckors tid inkomma med förklaring. Styrkes icke klagoskriftens befogenhet inför justitieombudsmannen, så avfordras i flesta fall icke ens förklaring, även om allvarlig rättskränkning påtalats, utan ärendet avskrivs genast. Efter inkommen avfordrad förklaring lämnas klaganden tillfälle att inom viss tid inkomma med påminnelser i ärendet. Bevisningsbördan lägges helt och hållet på klaganden. Justitieombudsmannen vidtager icke några åtgärder för införskaffande av sådan. Därefter avgöres ärendet med det vanligaste resultatet, att det icke föranleder någon åtgärd.

Ett bland missförhållandena är utan tvivel, att justitieombudsmannen icke föranstaltar om vittnens hörande eller i övrigt hjälper klaganden med bevisningen. Det är tydligt, att klaganden ofta har mycket svårt att anskaffa vittnesintyg emot myndighetspersoner. Det lär icke heller vara alldeles riskfritt att utfärda dylika intyg, då påstående göres om oegentligheter. Klaganden kan ej heller tvinga personer att avlämna intyg utan är hänvisad till om någon av intresse för saken vill meddela dylikt.

I övrigt är justitieombudsmannens efterlåtenhet gent emot felande ämbets- och tjänstemän rent av otrolig och icke ägnad att inge respekt hos dessa. Jag hänvisar till ärendet nr 9 å sid. 12 i ämbetsberättelsen, där justitieombudsmannen genom ett tiotal anmaningar, under ett och ett halvt års tid, höll på med att avfordra en tjänsteman förklaring.

Till förekommande av förenämnda missförhållanden få vi föreslå sådant förtydligande, tillägg eller ändring, i gällande instruktion för riksdagens justitieombudsman, evad den avser personer, som nu lyda under justitieombudsmannens ämbetsutövning, att justitieombudsmannen äger skyldighet:

1. att om misstanke eller anmälan om att lagstridig handling begåtts föreligger, eller på annat sätt kommit till justitieombudsmannens kännedom, inom kort tid avfordra förklaring och företaga utredning härom;
2. att om den anmälde, utan att hava erhållit justitieombudsmannens tillstånd, dröjer att inkomma med förklaring inom föreskriven tid, beivra detta såsom tjänstefel;

3. att då anmälda förhållanden bestridas, införskaffa bevisning och uppgift på vittnen, samt ofördröjligen därefter genom lämpliga personer anställa förhör med dessa;
4. att i likhet med andra åklagare, då anledning föreligger antaga att lagstridig handling begåtts, som kränker den allmänna rättsordningen eller någon medborgares rättighet, vid laga domstol ofördröjligen låta åtala den felande.

På grund av det sålunda anförda hemställas,

att riksdagen antingen ville uppdraga åt särskilda kommitterade att utarbeta förslag till sådana förtydliganden, tillägg eller ändringar, i instruktionen för riksdagens justitieombudsman, att en effektivare övervakning, från justitieombudsmannens sida, av lagars och författningars efterlevande av domare och andra ämbets- och tjänstemän må uppnås, eller ock, därest detta icke bifalles, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om verkställande av utredning och framläggande av förslag för riksdagen av nyssnämnda beskaffenhet.

Stockholm den 21 januari 1922.

K. Kilbom.

Rob. Samuelsson.